

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרָק ה

א. הַגּוֹי וְגַר תּוֹשֵׁב, לוֹוִין מֵהֶן וּמַלְוִין אוֹתָן בְּרַבִּית: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תִשִּׁיךְ לְאַחִיךָ" (דברים כג, כ) "לְאַחִיךָ" אֶסּוּר, וְלִשְׂאֵר הָעוֹלָם מִתֵּר. וּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְהִשִּׁיךְ לַגּוֹי, שֶׁנֶּאֱמַר "לִנְכַּרִי תִשִּׁיךְ" (דברים כג, כא) מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ, שֶׁזֶּוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה; וְזֶה הוּא דִּין תּוֹרָה.

ב. אֶסּוּר חֲכָמִים שִׁיחִיָּה יִשְׂרָאֵל מַלְוָה אֶת הַגּוֹי בְּרַבִּית קְצוּצָה, אֲלֹא בְּכַדֵּי חַיּוֹ. גָּזְרוּ שֶׁמָּא יִלְמַד מִמַּעֲשָׂיו, בְּרַב יִשְׁיבְתוֹ עִמּוֹ; לְפִיכָךְ מִתֵּר לְלוֹוֹת מִן הַגּוֹי בְּרַבִּית, שֶׁהָרִי הוּא בּוֹרַח מִלְּפָנָיו, וְאִינוּ רְגִיל אֲצִלוֹ. וְתִלְמִיד חֲכָמִים, שְׂאִינוּ בָּא לְלַמַּד מִמַּעֲשָׂיו, מִתֵּר לְהַלְוֹת לַגּוֹי בְּרַבִּית, אֲפִלּוּ לְהַרְוִיחַ. וְכָל אֶבֶק רַבִּית עִם הַגּוֹיִים, מִתֵּרֶת לְכָל.

ג. יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹה מַעוֹת מִן הַגּוֹי בְּרַבִּית, וּבִקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ מִצָּאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְאָמַר לוֹ תָנִם לִי וְאֲנִי אֶעֱלֶה לָּךְ כְּדֹרֶךְ שְׂאֵתָה מַעֲלָה לַגּוֹי הָרִי זֶה רַבִּית קְצוּצָה, אֲפִלּוּ הֶעֱמִידוּ אֲצֵל הַגּוֹי: עַד שִׁיטֵּל הַגּוֹי מַעוֹתָיו, וְיַחֲזֹר וְיִתְּנֵם בְּיַד יִשְׂרָאֵל הָאַחֵר.

ד. גּוֹי שְׁלוֹה מַעוֹת מִיִּשְׂרָאֵל בְּרַבִּית, וּבִקֵּשׁ לְהַחֲזִירָם לוֹ מִצָּאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְאָמַר לוֹ תָנִם לִי וְאֲנִי אֶעֱלֶה לָּךְ כְּדֹרֶךְ שְׂאֵתָה מַעֲלָה לְיִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מִתֵּר; וְאִם הֶעֱמִידוּ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׁנֵתָן הַגּוֹי הַמַּעוֹת בְּיָדוֹ הוּאִיל וּמִדַּעַת יִשְׂרָאֵל נָתַן, הָרִי זֶה רַבִּית קְצוּצָה.

ה. אֶסּוּר לְיִשְׂרָאֵל לְתַלוֹת מַעוֹתָיו בְּיַד גּוֹי, כְּדִי לְהַלְוֹת אוֹתָן לְיִשְׂרָאֵל בְּרַבִּית. וְגוֹי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרַבִּית, אֶסּוּר לְיִשְׂרָאֵל אַחֵר לְהִיּוֹת לוֹ עֶרֶב, שֶׁכִּיּוֹן שְׂדִינִיָּהֶם שְׁתּוּבַע הָעֶרֶב תַּחֲלָה, נִמְצָא הָעֶרֶב תּוֹבֵעַ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרַבִּית שֶׁהָעֶרֶב חַיֵּב בָּהּ לַגּוֹי; לְפִיכָךְ אִם קָבַל עָלָיו הַגּוֹי שְׁלֹא יִתְבַּע אֶת הָעֶרֶב תַּחֲלָה, הָרִי זֶה מִתֵּר.

ו. יִשְׂרָאֵל שְׁלוֹה מַעוֹת מִן הַגּוֹי בְּרַבִּית, וְזָקָפָן עָלָיו בְּמַלְוָה, וְנִתְגִּיר אִם עַד שְׁלֹא נִתְגִּיר זָקָפָן עָלָיו בְּמַלְוָה גּוֹבָה אֶת הַקֶּרֶן, וְאֶת הָרַבִּית; וְאִם מִשְׁנֵתְגִיר זָקָפָן גּוֹבָה אֶת הַקֶּרֶן, וְאִינוּ גּוֹבָה אֶת הָרַבִּית.

ז. אֲבָל גּוֹי שְׁלוֹה מִיִּשְׂרָאֵל בְּרַבִּית, וְזָקָף עָלָיו אֶת הָרַבִּית בְּמַלְוָה אֵף עַל פִּי שֶׁזָּקָפָן עָלָיו אַחֵר שְׁנֵתְגִיר, גּוֹבָה אֶת הַקֶּרֶן וְאֶת הָרַבִּית, שְׁלֹא יֵאמְרוּ בְּשִׁבִּיל מַעוֹתָיו, נִתְגִּיר זֶה; וְגּוֹבָה הַיִּשְׂרָאֵלִי מִמֶּנּוּ אַחֵר שְׁנֵתְגִיר, כָּל מַעוֹת הָרַבִּית שְׁנֵתְחַיֵּב בָּהֶן כְּשִׁיחִיָּה גּוֹי.

ח. מִצְוָה לְהַקְדִּים הַלְוֹאת יִשְׂרָאֵל בְּחֵנָם, לְהַלְוֹאת גּוֹי בְּרַבִּית. וְאֶסּוּר לְאָדָם שִׁיתֵּן מַעוֹתָיו קְרוֹב לְשֹׁכֵר וְרַחוּק לְהַפְסֵד, שֶׁזֶּה אֶבֶק רַבִּית הוּא; וְהַעוֹשֶׂה כֵּן רָשָׁע. וְאִם נָתַן, חוֹלְקִין בְּשֹׁכֵר וּבְהַפְסֵד כְּדִין הָעֵסֶק. וְהַנּוֹתֵן מַעוֹתָיו קְרוֹב לְהַפְסֵד וְרַחוּק לְשֹׁכֵר, הָרִי זֶה חֲסִיד.

ט. אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנוּנִי לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְלֹא יִתֵּן לוֹ מַעוֹת לְקַח בָּהֶן פְּרוֹת לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְלֹא בִּיצִים לְהוֹשִׁיבֵן תַּחַת הַתְּרַנְגּוּלִין שְׁלוֹ לְמַחֲצִית שָׂכָר, וְלֹא שְׂמִין עֲגָלִים וְסִיחִין לְפִטְמָן לְמַחֲצִית שָׂכָר אֲלֹא אִם כֵּן נָתַן לוֹ שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמִזּוֹנוֹ, אוֹ יִהְיֶה רוּחַ הַמִּתְעַסֵּק יוֹתֵר עַל הַפְסָדוֹ, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ בַּעֲנִין הַשְּׁתַּפּוֹת.

י. הַמִּשְׁתַּתֵּף עִם חֲבֵרוֹ בְּמַעוֹת, אוֹ בְּקִרְקַע, אוֹ הַנּוֹתֵן לוֹ עֵסֶק לֹא יִצְרֵף הַשָּׂכָר עִם הַקֶּרֶן: שֶׁמָּא לֹא יִהְיֶה שֵׁם שָׂכָר, וְנִמְצָאוּ בְּאִין

לְיָדֵי רַבִּית. וְכֵן לֹא יִתֵּן לוֹ מַעוֹת בְּתוֹרַת עֶסֶק אוֹ שְׁתָּפוֹת, וְיִכְתֹּב אוֹתָן מִלּוֹה: שְׁמָא יָמוֹת; וְנִמְצָא הַשָּׁטֵר בְּיַד הַיּוֹרֵשׁ, וְגוֹבָה בּוֹ אֶת הָרַבִּית.

יא. אֲסוּר לְהִקְדִּים אֶת הָרַבִּית, אוֹ לְאַחֵר אוֹתָהּ. פִּיּוּד: נָתַן עֵינָיו לְלוֹת מִמֶּנּוּ, וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ סְבִלּוֹנוֹת בְּשִׁבִּיל שְׁלִיחָהּ זֶה הִיא רַבִּית מְקַדֶּמֶת; לָוֶה מִמֶּנּוּ וְהַחֲזִיר לוֹ מַעוֹתָיו, וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ סְבִלּוֹנוֹת בְּשִׁבִּיל מַעוֹתָיו שֶׁהָיוּ בְּטָלִין אֲצִלּוֹ זֶה הִיא רַבִּית מְאַחֶרֶת. וְאִם עָבַר וַעֲשָׂה כֵן, הָרִי זֶה אֲבֵק רַבִּית.

יב. מִי שְׁלָוָה מִחֲבֵרוֹ, וְלֹא הָיָה רָגִיל מְקַדֵּם לְהִקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם אֲסוּר לְהִקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם; וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיִּקְלֹסוּ בְּדִבְרִים, אוֹ יִשְׁפִּים לְפִתְחוֹ: שְׁנֵאמַר "נִשְׁךְ, כָּל-דִּבָּר" (דְּבָרִים כג, כ), אֲפִלּוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים. וְכֵן אֲסוּר לוֹ לְלַמֵּד אֶת הַמִּלּוֹה מִקְרָא אוֹ תַלְמוּד, כָּל זְמַן שֶׁמַּעוֹתָיו בְּיָדוֹ, אִם לֹא הָיָה רָגִיל בְּזֶה מְקַדֵּם: שְׁנֵאמַר "נִשְׁךְ, כָּל-דִּבָּר".

יג. הַמִּלּוֹה אֶת חֲבֵרוֹ לֹא יֹאמַר לוֹ, דַּע אִם בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמְּקוֹם פְּלוֹנִי, כְּלוּמַר שֶׁתִּכְבְּדוּ וְתֹאכִילוּ וְתִשְׁקֶהוּ כְּרָאוֹי; וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

יד. יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוֹ רַבִּית, וּמִתְרִין. פִּיּוּד: לּוֹקַח אָדָם שְׁטָרוֹתָיו שֶׁלֹּחֲבָרוֹ וּמִלּוֹתָיו שֶׁלֹּחֲבָרוֹ בְּפָחוֹת, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ; וּמִתֵּר לְאָדָם לִתֵּן לְחֲבֵרוֹ דִּינָר, כְּדֵי שְׁלִיחָה לְפִלוֹנִי מֵאֵה דִּינָרִין: שְׁלֹא אֶסְרָה תוֹרָה, אֲלֹא רַבִּית הַבָּאָה מִן הַלוֹוֶה לְמִלּוֹה. וְכֵן אוֹמַר אָדָם לְחֲבֵרוֹ, הֵא לָךְ דִּינָר זֶה וְאֹמַר לְפִלוֹנִי שְׁלִיחָה, שְׁלֹא נָתַן לוֹ אֲלֹא שְׁכָר אֲמִירָה.

טו. יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן מִתְרִין; וְאֲסוּר לַעֲשׂוֹתָן, מִפְּנֵי הָעֲרַמַּת רַבִּית. פִּיּוּד: אֹמַר לוֹ הַלּוֹנִי מִנָּה, אֹמַר לוֹ מִנָּה אֵין לִי, חֲטִים בְּמִנָּה יֵשׁ לִי, וְנָתַן לוֹ חֲטִים בְּמִנָּה, וְחָזַר וּלְקַחַן מִמֶּנּוּ בְּתִשְׁעִים הָרִי זֶה מִתֵּר; אֲבָל אֶסְרוּהוּ, מִפְּנֵי הָעֲרַמַּת רַבִּית, שֶׁהָרִי נָתַן לוֹ תִשְׁעִים, וְלוֹקַח מֵאֵה. וְאִם עָבַר וַעֲשָׂה כֵּזֶה הָרִי הוּא מוֹצִיא מִמֶּנּוּ מֵאֵה בְּדִין, שְׁאֵפִלוֹ אֲבֵק רַבִּית אֵין כָּאֵין.

טז. וְכֵן מִי שֶׁהִיתָה שְׂדֵה חֲבֵרוֹ מִמִּשְׁכַּנְתָּ בְּיָדוֹ לֹא יִחַזֵּר וְיִשְׁפִּיר אוֹתָהּ לְבַעַל הַשְּׂדֵה, מִפְּנֵי הָעֲרַמַּת רַבִּית: שֶׁהָרִי זֶה עוֹמֵד בְּשְׂדֵהוּ כְּשֶׁהָיָה; וְנֹתֵן לָזֶה שְׁכָר בְּכָל חֹדֶשׁ, בְּשִׁבִּיל מַעוֹתָיו שֶׁהָלּוּהוּ.

יז. אֲסוּר לְהִשְׁפִּיר אֶת הַדִּינָרִין, שְׂאִין זֶה דּוֹמָה לְמִשְׁפִּיר אֶת הַכֶּלִי: שֶׁהַכֶּלִי חוֹזֵר בְּעַצְמוֹ; וְזֶה מוֹצִיא אֵלָיו וּמִבִּיא דִּינָרִין אַחֲרוֹת, וְנִמְצָא זֶה אֲבֵק רַבִּית.

יח. מִלֶּךְ שֶׁהָיוּ דִּינָיו, שְׁכָל מִי שִׁיתֵּן הַמָּס הַקָּצוּב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ, עַל יָדֵי זֶה שְׁלֹא נָתַן, יִשְׁתַּעֲבֵד בּוֹ, וְנָתַן עַל יָדוֹ דִּינָר אֶף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּעֲבֵד בּוֹ יֵתֵר מִדִּינָר, הָרִי זֶה מִתֵּר. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.